

Gedwongen opname (ibs/rm)

informatie voor cliënten

Inhoud

1	Voorwoord
1	Hoe kunt u gedwongen opgenomen worden?
1	Inbewaringstelling (ibs)
3	Rechterlijke machtiging (rm)
7	Recht op een behandelplan
7	Schadevergoeding
7	Bij wie kunt u met uw klachten terecht?
8	Belangrijke adressen
9	Folders Delta

Voorwoord

U bent tegen uw wil opgenomen op een afdeling van Delta. De rechtspositie van mensen die gedwongen zijn opgenomen in een organisatie voor geestelijke gezondheidszorg is vastgelegd in de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen, afgekort de Wet BOPZ. Een gedwongen opname is een ingrijpende maatregel. Delta neemt deze maatregel alleen in uiterste noodzaak. In deze folder vindt u informatie over de twee vormen van gedwongen opname, de opnameprocedure, de gevolgen van een gedwongen opname en de wijze waarop een gedwongen opname beëindigd kan worden. Deze folder is vooral bedoeld voor mensen die opgenomen zijn op een afdeling van Delta, maar is ook bestemd voor naastbetrokkenen, zoals echtgenoot, partner, ouders, andere familieleden en/of vrienden.

Als u na lezing van deze folder nog vragen heeft, kunt u die altijd stellen aan de medewerkers van de afdeling waar u opgenomen bent.

Hoe kunt u gedwongen opgenomen worden?

De wet kent twee vormen van gedwongen opname in een organisatie voor geestelijke gezondheidszorg:

- **een inbewaringstelling (ibs)**

Dit is een spoedprocedure. De rechter beslist binnen drie werkdagen ná de gedwongen opname of aan de voorwaarden voor een ibs is voldaan.

- **een rechterlijke machtiging (rm)**

De rm is geen spoedprocedure. De rechter beslist vooraf of u moet worden opgenomen met een rm.

Inbewaringstelling (ibs)

Wat is een ibs?

Een inbewaringstelling is een spoedprocedure om u, tegen uw wil, in een organisatie voor geestelijke gezondheidszorg op te nemen. U kunt alleen onvrijwillig opgenomen worden met een ibs in de volgende situatie:

- u veroorzaakt gevaar voor uzelf of voor anderen
- er bestaat een ernstig vermoeden dat het gevaar door een psychiatrische aandoening wordt veroorzaakt
- de dreiging van gevaar is zo dringend dat een uitspraak van de rechter niet kan worden afgewacht
- opname in een organisatie voor geestelijke gezondheidszorg is de enige manier om het gevaar af te wenden
- u toont geen bereidheid u te laten opnemen

Wat is de procedure bij een ibs?

Geneeskundige verklaring en beschikking

Een arts, meestal een onafhankelijk psychiater, stelt een geneeskundige verklaring op. Deze verklaring gaat naar de burgemeester. Die beslist na lezing van de verklaring of een ibs nodig is. De burgemeester komt u niet bezoeken. Vindt de burgemeester dat er een ibs moet komen, dan vult hij een formulier in en ondertekent het. Dit formulier heet *beschikking van de burgemeester inhoudende een last tot inbewaringstelling*. U krijgt een kopie van dit formulier. Vervolgens zorgt de burgemeester ervoor dat de volgende personen ingelicht worden over uw ibs:

- de officier van justitie
- de inspecteur voor de Gezondheidszorg
- uw naaste familie of relaties, of uw wettelijk vertegenwoordiger
- de Raad voor de Rechtsbijstand: deze raad wijst u een advocaat toe die u gratis bijstaat

Een ibs moet direct uitgevoerd worden. De geneeskundige verklaring en de verklaring van de burgemeester mogen niet ouder zijn dan een dag. U wordt dus binnen een dag opgenomen.

De rechter

De burgemeester stuurt zijn verklaring [de beschikking] met de geneeskundige verklaring naar de officier van justitie. De officier van justitie legt de stukken voor aan de rechter. De rechter beslist of de ibs voortgezet moet worden. Maar voordat hij die beslissing neemt, moet hij u horen. Dit gesprek moet hij voeren binnen drie werkdagen na ontvangst van de stukken. Tijdens het gesprek met de rechter krijgt u hulp van een advocaat. De advocaat helpt u bij de rechterlijke procedure en let erop dat alles volgens de regels verloopt. Behalve met u en uw behandelend arts kan de rechter ook contact opnemen met andere personen, bijvoorbeeld uw huisarts of uw partner. De rechter besluit uiteindelijk of de ibs mag worden voortgezet. Besluit de rechter tot voortzetting van de ibs, dan kunt u deze uitspraak niet aanvechten in een hoger beroep. U kunt wel een verzoek tot opheffing indienen. U kunt de gesprekken met uw advocaat en de rechter gebruiken om alles over uw opname te bespreken. Als u het niet eens bent met uw opname of met de geneeskundige verklaring, dan kunt u dat aan hen vertellen. U kunt ook een verzoek indienen om een andere deskundige te horen.

Hoe lang duurt een ibs?

Tussen uw opname en het besluit tot voortzetting van de ibs kunnen ongeveer vijf dagen zitten. Vanaf het besluit tot voortzetting is de ibs drie weken geldig. De ibs kan niet verlengd worden. Vindt uw psychiater dat u de ggz-instelling nog niet kunt verlaten vanwege het gevaar dat u veroorzaakt, dan moet hij een rechterlijke machtiging aanvragen. De aanvraagprocedure voor een rechterlijke machtiging moet tijdig vóór het aflopen van de ibs in gang gezet worden. Voor een verzoek om een rm moet aan alle voorwaarden zijn voldaan, zoals die in het hoofdstuk *Rechterlijke machtiging* in deze folder staan beschreven.

Wat zijn de gevolgen van een ibs?

Opname met een ibs heeft gevolgen voor uw rechtspositie. U bent namelijk in uw bewegingsvrijheid beperkt. Wanneer u de ggz-instelling ongeoorloofd verlaat, kan men u tegen uw zin terughalen, zo nodig met hulp van de politie. Ter overbrugging van een acute noodsituatie mag u behandelaar of diens plaatsvervanger de zogenoemde middelen of maatregelen toepassen. De Wet BOPZ noemt vijf middelen of maatregelen: afzondering, separatie, fixatie, toediening van medicijnen, toediening van vocht en/of voeding. De toepassing van deze middelen of maatregelen is aan strikte regels gebonden. Meer informatie over middelen of maatregelen vindt u in de folder *Dwangtoepassing* die u kunt krijgen bij de receptie van uw afdeling. Er zijn ook rechten die tijdens een gedwongen opname altijd blijven gelden. Zo heeft u recht op bezoek en recht op vrij telefoonverkeer. U kunt over uw geld beschikken en u mag uw bezittingen beheren. Bepaalde rechten kunnen door afdelingsregels worden ingeperkt. Een behandelaar kan individuele beperkingen opleggen als duidelijk is dat u uw gezondheid schaadt of om te voorkomen dat u strafbare feiten pleegt. Ook mag uw post worden gecontroleerd op meegezonden voorwerpen, maar alleen in uw aanwezigheid. De behandelaar kan u nooit verbieden contact te hebben met uw advocaat, de patiëntenvertrouwenspersoon, het bestuur van Delta, de officier van justitie, de inspecteur voor de Gezondheidszorg of de rechter. Adressen vindt u achterin deze brochure.

Om welke redenen eindigt een ibs?

Een ibs eindigt als de termijn van drie weken is verstreken. Het kan ook voorkomen dat uw behandelend arts voor die termijn de geneesheer-directeur BOPZ vraagt uw ibs op te heffen, bijvoorbeeld omdat het gevaar is geweken.

Er zijn twee manieren waarop u zelf om opheffing van de ibs kunt vragen:

- U vraagt de rechter de ibs niet voort te zetten. Dit kunt u doen op het moment dat de rechter met u komt praten. Beslist de rechter dat de ibs ondanks uw bezwaren noodzakelijk blijft, dan kunt u hiertegen niet meer in beroep.
- U vraagt via uw psychiater de geneesheer-directeur BOPZ om uw ontslag. De geneesheer-directeur BOPZ kan een ibs opheffen door u ontslag te verlenen. Als blijkt dat u ten onrechte tegen uw wil bent opgenomen, dan kunt u de burgerlijke rechter vragen om een schadevergoeding.

Rechterlijke machtiging (rm)

Wat is een rechterlijke machtiging?

Een rechterlijke machtiging (rm) is een maatregel van de rechter, waarmee u tegen uw wil wordt opgenomen in een organisatie voor geestelijke gezondheidszorg. Er bestaan verschillende soorten rechterlijke machtigingen. Bij de voorlopige en de voortgezette machtiging zult u in eerste instantie opgenomen worden. Bij een voorwaardelijke machtiging wordt u buiten de ggz-instelling

behandeld en wordt u niet opgenomen zolang u zich houdt aan de voorwaarden die in het behandelplan staan. Houdt u zich niet aan de voorwaarden en ontstaat daardoor gevaar voor uzelf en voor anderen, dan wordt u alsnog opgenomen.

U kunt alleen onvrijwillig opgenomen worden met een machtiging in de volgende situaties:

- u veroorzaakt gevaar voor uzelf en voor anderen
- het gevaar wordt veroorzaakt door een psychiatrische aandoening
- opname in een organisatie voor geestelijke gezondheidszorg is de enige manier om het gevaar af te wenden
- u toont geen bereidheid om u te laten opnemen

Machtiging aanvraag

De volgende personen kunnen via de officier van justitie een verzoek tot rm indienen: uw echtgenoot of levenspartner, ouders (tenzij uit de ouderlijke macht gezet), meerderjarige familieleden tot en met de tweede graad (grootouders, kinderen, kleinkinderen, broers en zussen), uw voogd of curator en uzelf. De officier van justitie kan ook zelf een verzoek tot rm indienen.

Geneeskundige verklaring

Voor het aanvragen van een rm moet een recente geneeskundige verklaring aanwezig zijn. Deze verklaring wordt opgesteld door een onafhankelijk psychiater, dat wil zeggen: een psychiater bij wie u niet onder behandeling bent (geweest). Deze verklaring gaat samen met het verzoek om een rm naar de officier van justitie. De officier stuurt de papieren door naar de rechter.

De rechter

Vervolgens beslist de rechter of u een rm krijgt. Hij neemt deze beslissing pas nadat hij heeft gesproken met u, uw behandelend arts en eventuele andere personen, bijvoorbeeld uw partner of uw huisarts. Tijdens het gesprek met de rechter heeft u recht op bijstand van een advocaat. De rechter zorgt ervoor dat u een advocaat toegewezen krijgt door de Raad voor de Rechtsbijstand. De advocaat staat u tijdens de hele procedure gratis bij.

De verschillende rechterlijke machtigingen

De gewone rechterlijke machtigingen zijn:

- de voorlopige rm
- de voortgezette rm
- de rm op eigen verzoek.

Voorlopige rm

De voorlopige rm duurt maximaal een half jaar, maar kan ook voor kortere tijd worden afgegeven. Als u nog niet opgenomen bent maar thuis verblijft, moet u binnen twee weken na de uitspraak van de rechter in een ggz-instelling opgenomen zijn. Wordt deze termijn niet gehaald dan vervalt

de rm. Gaat het beter met u tegen de tijd dat de periode van de rm eindigt, dan loopt de rm waarschijnlijk af en mag u de ggz-instelling verlaten. Maar misschien vindt de geneesheer-directeur BOPZ het (nog) niet verantwoord dat u naar huis gaat. In dat geval vraagt hij de officier van justitie aan de rechter om een voortzetting van de rm te vragen. Een psychiater die niet bij uw behandeling betrokken is, komt bij u langs voor het opstellen van de geneeskundige verklaring.

Voortgezette machtiging

De verlenging van een voorlopige machtiging heet voortgezette machtiging. Voordat de rechter de rm verlengt, moet hij u horen. U krijgt hierbij gratis hulp van een advocaat. De geneesheer-directeur BOPZ kan steeds opnieuw een verlenging aanvragen. De voortzetting van de rm kan maximaal een jaar duren. Bent u vijf jaar achter elkaar opgenomen, dan kan de rechter een verlenging voor steeds twee jaar geven.

Rm op eigen verzoek

In bepaalde omstandigheden kunt u zelf de officier van justitie om een rm vragen. Ook als u op eigen verzoek bent opgenomen met een rm, mag u de ggz-instelling niet verlaten zonder toestemming. Vraagt u zelf een rm aan, dan bekijkt de rechter of u gevaar veroorzaakt en of het gevaar alleen in een organisatie voor geestelijke gezondheid kan worden afgewend. De rest van de procedure is gelijk aan de procedure zoals die hiervoor is beschreven. Een rm op eigen verzoek duurt echter minimaal een half jaar en maximaal een jaar.

Voorwaardelijke machtiging

Met een voorwaardelijke rechterlijke machtiging kan een opname in de ggz-instelling worden voorkomen, doordat u instemt met het behandelplan en de daarin genoemde voorwaarden.

De criteria die gelden voor een voorwaardelijke machtiging zijn:

- u vormt een gevaar voor uzelf en anderen
- het gevaar wordt veroorzaakt door een psychiatrische aandoening. Dit gevaar kan echter worden afgewend doordat u zich houdt aan de voorwaarden die met u zijn afgesproken.

Ook bij een voorwaardelijke machtiging zal een onafhankelijk psychiater een geneeskundige verklaring opstellen. Deze geneeskundige verklaring en het behandelplan, waarmee u heeft ingestemd, worden ingediend bij de officier van justitie. Vervolgens zal de rechter beslissen of u een voorwaardelijke rechterlijke machtiging krijgt.

Opname bij een voorwaardelijke machtiging

U wordt opgenomen als u - ondanks het feit dat u zich aan de voorwaarden houdt - toch een gevaar vormt voor uzelf of voor anderen. Ook kunt u worden opgenomen als u de voorwaarden niet naleeft of als u zelf opgenomen wilt worden. Voor de opname zal de geneesheer-directeur BOPZ u laten onderzoeken door een onafhankelijk psychiater. Op het moment dat u wordt opgenomen geldt de voorwaardelijke machtiging als een voorlopige machtiging.

Tussentijds beëindigen van een voorwaardelijke machtiging

De voorwaardelijke machtiging kan niet tussentijds beëindigd worden. U of uw naasten kunnen wel, als er niet langer sprake is van een psychiatrische aandoening of als u van mening bent dat u geen gevaar meer veroorzaakt, de behandelaar vragen hierover een schriftelijke verklaring af te geven. Op het moment dat deze schriftelijke verklaring is afgegeven, kunt u niet meer met die machtiging worden opgenomen. Als de behandelaar de verklaring niet wil afgeven, dan kunnen u en uw naasten de officier van justitie vragen de rechter hierover een beslissing te laten nemen.

Wat zijn de gevolgen van een rm?

Bent u met een rm opgenomen, dan heeft dat gevolgen voor uw rechtspositie. Het belangrijkste is dat u de ggz-instelling niet mag verlaten, tenzij u toestemming heeft van de geneesheer-directeur BOPZ. Dit kan in de vorm van verlof of voorwaardelijk ontslag. Voor deze toestemming stelt uw behandelend arts voorwaarden op. Verlaat u de ggz-instelling zonder toestemming of houdt u zich niet aan de gestelde voorwaarden, dan kunt u tegen uw zin worden teruggehaald, zo nodig met hulp van de politie. Ter overbrugging van een acute noodsituatie mag uw behandelaar of diens plaatsvervanger de zogenoemde middelen of maatregelen toepassen. De Wet BOPZ noemt vijf middelen of maatregelen: afzondering, separatie, fixatie, toediening van medicijnen, toediening van vocht en/of voeding. De toepassing van middelen of maatregelen is aan strikte regels gebonden.

Meer informatie over middelen of maatregelen vindt u in de folder *Dwangtoepassing* die u kunt krijgen bij de medewerkers van uw afdeling. Er zijn ook rechten die tijdens een gedwongen opname altijd blijven gelden. Zo heeft u recht op bezoek en recht op vrij telefoonverkeer. Ook kunt u over geld beschikken en mag u uw bezittingen beheren. Bepaalde rechten kunnen door afdelingsregels worden ingeperkt. Een behandelaar kan individuele beperkingen opleggen als duidelijk is dat u uw gezondheid schaadt of om te voorkomen dat u strafbare feiten pleegt. Ook mag uw post worden gecontroleerd op meegezonden voorwerpen, maar alleen in uw aanwezigheid. De behandelaar kan u nooit verbieden contact te hebben met: uw advocaat, de patiëntvertrouwenspersoon, het bestuur van Delta, de officier van justitie, de inspecteur voor de gezondheidszorg of de rechter. Hun adressen vindt u achterin deze brochure.

Verlof en voorwaardelijk ontslag

Bent u met een rm opgenomen, dan kunt u met verlof gaan als uw behandelend arts u daarvoor toestemming geeft. Aan dit verlof zijn voorwaarden verbonden, bijvoorbeeld dat u uw medicijnen inneemt. Houdt u zich niet aan de afgesproken voorwaarden of gaat uw toestand achteruit, kan de geneesheer-directeur BOPZ het verlof weer intrekken. Als blijkt dat het gevaar is vermindert, kan geneesheer-directeur BOPZ u voorwaardelijk ontslag verlenen. De behandelend arts bespreekt deze voorwaarden met u. Ze kunnen betrekking hebben op regelmatig gebruik van medicijnen en/of op een bepaalde vorm van nazorg of toezicht. Houdt u zich niet aan deze voorwaarden, dan wordt het voorwaardelijke ontslag ingetrokken. Gaat alles goed dan wordt de rm opgeheven, waarna u definitief met ontslag gaat.

Om welke redenen eindigt een gewone rm?

Een rm eindigt als de termijn van de rm is verstreken en er geen verlenging is aangevraagd. Uw behandelend arts kan ook voor die termijn aan de geneesheer-directeur BOPZ vragen uw gewone rm op te heffen, bijvoorbeeld omdat het gevaar is geweken.

U kunt zelf ook vragen om opheffing van de gewone rm:

- U kunt de geneesheer-directeur BOPZ van de ggz-instelling verzoeken de rm op te heffen. Ook uw partner of andere familieleden kunnen dit verzoek doen.
- Wijst de geneesheer-directeur BOPZ dit verzoek af, dan kunt u via de officier van justitie de rechter verzoeken om opheffing van de rm. U heeft daarbij recht op gratis bijstand van uw advocaat. Voordat de rechter een besluit neemt, zal hij met u een gesprek voeren.

Recht op een behandelplan

Uw behandelaar stelt in overleg met u een behandelplan op. Het behandelplan wordt alleen uitgevoerd met uw toestemming. Het kan voorkomen dat uw behandelaar vindt dat u door uw psychische aandoening niet in staat bent te beslissen over de behandeling. De behandelaar verklaart u dan (tijdelijk) wilsonbekwaam. Uw partner of wettelijke vertegenwoordiger of een familie-lid geeft dan namens u toestemming voor het behandelplan.

Schadevergoeding

Als blijkt dat de burgemeester ten onrechte een last tot inbewaringstelling heeft gegeven dan kunt u de burgerlijk rechter vragen om schadevergoeding.

Bij wie kunt u met uw klachten terecht?

Heeft u een klacht, dan kan een gesprek met uw behandelaar of een medewerker van uw afdeling al helpen. U kunt dit gesprek alleen voeren of samen met iemand die u vertrouwt, bijvoorbeeld de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp). De pvp is onafhankelijk van Delta. U kunt ook een klacht indienen bij de Klachtencommissie. Delta heeft een onafhankelijke klachtencommissie: de leden van de commissie zijn niet in dienst van Delta. In de brochure *Rechten tijdens behandeling* staat beschreven hoe u een klacht kunt indienen. De folder kunt u krijgen bij de receptie van uw afdeling.

Belangrijke adressen

Delta Psychiatrisch Centrum

Bezoekadres:

Albrandswardsedijk 74, 3172 AA Poortugaal

Postadres:

Postbus 800, 3170 DZ Poortugaal

t 010-503 1313

www.deltapsy.nl

Cliëntenraad Delta

t 010-503 1354 (ondersteuner)

Patiëntenvertrouwenspersoon(pvp) Delta

t 010-503 1312

Stichting Patiëntenvertrouwenspersoon

F.C. Dondersstraat 9, 3572 JA Utrecht

t 030-271 8353

e helpdesk@pvp.nl

www.pvp.nl

Inspecteur voor de Gezondheidszorg

Postbus 5837, 2280 HV Rijswijk

t 010-372 31 0

Officier van justitie/rechter

Bezoekadres: Wilhelminaplein 100-125, Rotterdam

Postadres: Postbus 50956, 3007 BT Rotterdam

t 010-297 1234

Folders Delta

Over de volgende onderwerpen kunt u schriftelijke informatie krijgen:

- Rechten tijdens de behandeling
- Dwangtoepassing
- Klachtenregeling
- Geestelijke verzorging
- Eigen bijdrage/financiën
- Zorgzwaartepakketten
- Gevraagd voor wetenschappelijk onderzoek
- Second opinion

Bent u geïnteresseerd in een van de folders dan kunt u dit doorgeven aan een medewerker van uw afdeling.

Er zijn ook folders met informatie over ziektebeelden, problematiek en medicijnen. Deze folders worden verstrekt door de behandelaars. Op onze website, www.deltapsy.nl, kunt u ook uitgebreide informatie vinden over Delta.

Delta Psychiatrisch Centrum

Postadres

Postbus 800
3170 DZ Poortugaal

Bezoekadres

Albrandswaardsedijk 74
3172 AA Poortugaal
t 010-503 1313
f 010-503 1414

www.deltapsy.nl

